

ครูบัญชี

ในบริบทของการศึกษาไทย อันมีที่มาจาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นั้น ได้แบ่งการจัดการศึกษาเป็นสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย (มาตรา 15) ส่วนการศึกษาในระบบนั้น มีสองระดับ คือ การศึกษา ขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งในระดับอุดมศึกษานั้น ก็ยังแบ่งต่อไปได้อีก เป็นสองระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญา (มาตรา 16) และยังมีกำหนดต่อไปในเรื่องการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา (มาตรา 19) แยกต่างหากจากการจัดการ อาชีวศึกษา การอบรมวิชาชีพ (มาตรา 20) กับทั้งยังให้อำนาจ กระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ อาจจัดการศึกษาเฉพาะทางได้อีก (มาตรา 21)

ดังนั้น ในขั้นต้น บทความนี้จะกล่าวถึง “ความรู้วิชาชีพบัญชี” (เน้นที่ “วิชาชีพ”) ที่ “ครูบัญชี” ทั้งปวงต้องรับผิดชอบ ซึ่งอาจสรุปเพื่อให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น ดังนี้ (ดูแผนภูมิ)

ชั้นปีศึกษา	สพฐ.	สอศ.		สกอ.		ระดับความรู้วิชาชีพบัญชี
ปริญญาเอก		อนาคต			ป. เอก	“วิจัย และ ค้นพบ” สิ่งใหม่ๆ
ปริญญาโท		อนาคต		⇒	ป. โท	“ที่มา ที่ไป” ของมาตรฐาน
ป.ตรี ปี 4		รอเปิด		ปี 4		“รู้ไว้ก็ดี” Nice to Know
ป.ตรี ปี 3		รอเปิด	⇒	ปี 3		(เพิ่มเติมจากที่ “ควรรู้”)
ปวส. 2/ปี 2		ปวส. 2	ปวส. 2	ปี 2		เรื่อง “ควรรู้” Should Know
ปวส. 1/ปี 1		ปวส. 1	ปวส. 1	ปี 1		(เพิ่มเติมจากที่ “ต้องรู้”)
ปวช. 3		ปวช. 3				เรื่อง “ต้องรู้” Must Know
ปวช. 2		ปวช. 2				(เรียกสั้นๆ “พื้นฐาน”)
ปวช. 1	⇒	ปวช. 1				เทียบเท่า “ต่อยอด” ขึ้นไป)
ม. 3	ม. 3					คุณธรรม จริยธรรม
ม. 2	ม. 2					คณิตศาสตร์
ม. 1	ม. 1					รักการอ่าน และเรียนรู้

สพฐ = สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สอศ = สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นอาชีวศึกษา

สกอ = สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นอุดมศึกษา

ในแผนภูมิข้างต้น ผู้เขียนได้ “จจใจ” ที่จะไม่กล่าวถึงการจัดการศึกษาในชั้น ม. 4-6 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) แต่จะกล่าวถึงการจัดการศึกษาในระนาบเดียวกัน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นอาชีวศึกษา (สอศ) ในชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช) 1-3 เท่านั้น เพราะต้องการเน้นเรื่อง “ความรู้วิชาชีพบัญชี” เพื่อไปประกอบวิชาชีพ ซึ่งเป็น “ความกังวล” ของผู้ประกอบการ และนักการศึกษา หลายท่าน ดังที่ได้ยินมาจากเวทีสัมมนาหลายเวที ทั้งที่มีการถ่ายทอดสด หรือที่เป็นข่าวในสื่อสิ่งพิมพ์ ว่ามีความขาดแคลน “ผู้ปฏิบัติ” (Accounting Technician) อย่งมาก ในด้านพาณิชย์กรรม (และด้านวิศวกรรมด้วย) เพราะผู้คนไปให้ค่ากับ “ใบปริญญา” เสียหมด

● บทความนี้ จะขอเริ่มที่ “ครูบัญชี” ในชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช) 1-3 และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส) 1-2 (ซึ่งสถานศึกษาบางแห่งเรียกว่า “ปี 4 และปี 5”) โดยมีสมมติฐานว่า นักศึกษามีความประสงค์จะศึกษาต่อ ไม่ว่าจะในสถาบันการศึกษาเดิมที่มีการจัดการศึกษาครบทั้งสองระดับ เช่น วิทยาลัยอาชีวศึกษาประจำจังหวัดต่างๆ หรือไปศึกษาต่อในสถานศึกษาอื่น ไม่ว่าจะในจังหวัดเดียวกัน หรือต่างจังหวัดออกไป อันเนื่องมาจากเหตุผลต่างๆ หลายประการด้วยกัน เช่น สถานบันการศึกษามีเพียงระดับ ปวช. ไม่มีระดับสูงขึ้นไป หรือนักศึกษาหยุดการเรียนหลังจากได้วุฒิ ปวช. และเริ่มทำงานเก็บเงิน เพื่อศึกษาต่อเมื่อมีโอกาส หรือเหตุอื่นๆ (และเมื่อได้รับวุฒิ ปวส. แล้ว ก็อาจออกทำงานเสียก่อนแล้วจึง “ต่อยอด” ในระดับปริญญาตรีในภายหลัง เมื่อมีโอกาส และเงินทุน)

การจัดการศึกษาในระดับ ปวช. และ ปวส. นี้ มีความหลากหลายในประเด็นของสถานศึกษา ซึ่งมีความหลากหลายไปที่ระดับ “ความตรงประเด็นทางวิชาการ” “ความทันสมัยทางวิชาการ” “ความรู้ของผู้สอน” และ “ความรู้พื้นฐานของผู้เรียน” เป็นต้น อันเป็นผลมาจาก “งบประมาณ” “ความใกล้-ไกล แหล่งความรู้” และ “การเข้าถึงแหล่งความรู้” ต่างๆ ทางวิชาชีพด้วย เพราะสถาบันการศึกษาที่จัดการสอนวิชาชีพพบัญชีในระดับนี้มีหลากหลาย เช่น วิทยาลัยอาชีวศึกษาประจำจังหวัด (ซึ่งบางแห่งมีความพร้อมที่จะเปิดสอนในระดับปริญญาตรีแล้ว เมื่อกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วเสร็จ) วิทยาลัยการอาชีพ วิทยาลัยสารพัดช่าง และวิทยาลัยเกษตรกรรม เป็นต้น

ไม่ว่าจะมีความแตกต่างกันสักเพียงใดก็ตาม แต่เมื่อมีการเปิดการเรียนการสอนแล้ว ก็เป็นหน้าที่ของ “ผู้บริหารสถานศึกษา” (มาตรา 4) ที่จะต้องจัดการให้แน่ใจได้ว่า “ครูบัญชา” มีความรู้ที่ทันสมัยในทางวิชาการ โดยการสนับสนุนทั้งทางด้าน “เวลา” และ “งบประมาณ”

ในส่วนตัว “ครูบัญชา” นั้นแล้ว ก็ต้องไม่มืองอเท้า รอ ผู้บริหารสถานศึกษา จัดให้ แต่ต้องทำงานเชิงรุกอย่างสร้างสรรค์ โดยหมั่นค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (มาตรฐานวิชาชีพ และความเคลื่อนไหวในแวดวงวิชาชีพ), กรมพัฒนาธุรกิจการค้า (กฎกระทรวง และประกาศต่างๆ), กรมสรรพากร (กฎเกณฑ์ใหม่ และประกาศ คำสั่ง เกี่ยวกับการตรวจสอบและรับรองบัญชี), สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (งบการเงินของบริษัทจดทะเบียน และมุมมองนักบัญชี) ตลอดจน คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เป็นต้น เพื่อเพิ่มพูนความรู้แก่ตนให้ทันสมัยอยู่เสมอ และถ้าจำเป็นก็ต้องนำเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อขอเวลา และงบประมาณ ในการเดินทางไปร่วมประชุมวิชาการ ต่อไป

“

“ครูบัญชา” ต้องไม่มืองอเท้า รอ ผู้บริหารสถานศึกษา จัดให้ แต่ต้องทำงานเชิงรุกอย่างสร้างสรรค์ โดยหมั่นค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กรมสรรพากร สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย เป็นต้น เพื่อเพิ่มพูนความรู้แก่ตนให้ทันสมัยอยู่เสมอ

”

ในระดับ ปวช. นั้น แม้จะเป็นระดับเริ่มต้น แต่ “ครูบัญชี” จะต้องชี้ให้ “ลูกศิษย์” (เน้นที่ “ลูก”) เห็นถึงทิศทางของวิชาชีพบัญชี ว่า ลูกศิษย์ สามารถก้าวเดินไปได้ถึงจุดใด และหากจะไปถึงจุดนั้นได้ จะต้องทำอย่างไรบ้าง โดยเปรียบเทียบกับหลักสูตรของแต่ละชั้นปี เพื่อให้ลูกศิษย์มีความเพียรพยายาม โดยมีครูเป็นผู้ให้กำลังใจและคอยประคับประคอง เพราะลูกศิษย์อยู่ในวัยที่ต้องการความอบอุ่น (อายุประมาณ 15 ปี เริ่มต้น)

อย่างไรก็ตาม แม้จะเป็นเพียงชั้น “เด็กเล็ก” ในวิชาชีพบัญชี แต่ “ครูบัญชี” ก็ต้องใช้เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพบัญชี เช่นเดียวกับในระดับมหาวิทยาลัย คือมีเรื่อง “ต้องรู้” (Must Know) เช่น แม่บทการบัญชีและมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 35 ซึ่งควรประกอบด้วย “ตัวอย่าง” ของงบการเงิน เพื่อประกอบความเข้าใจ โดยนำงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนที่ทำธุรกิจ “ใกล้ตัว” ลูกศิษย์ มาให้ดู เช่น ธุรกิจร้านสะดวกซื้อ (CP All = 7-11) ห้างยักษ์ค้าปลีก (Big-C, Makro) ร้านอาหารร้านไอศกรีม (Minor Group) หรือเครือข่ายโทรศัพท์ เป็นต้น เพื่อให้ได้ทราบเงินที่เขาจ่ายไปนั้น ไปอยู่ที่ใดในงบการเงินของผู้ค้าขาย แทนที่จะเป็น “นามธรรม” ลอยๆ อยู่ในหนังสือเรียน

ที่จริงแล้ว “แม่บทการบัญชี” และ “มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 35” นี้ ไม่ควรสอนแยกเป็นส่วนหนึ่งของบทใดบทหนึ่ง แล้วปล่อยให้เลื่อนหายไป ครูควรมีการ “ย้ำคิด ย้ำทำ” โดยการวนกลับมา “เยี่ยมเยียน” เป็นระยะๆ ตลอดการศึกษา จนถึงขั้นสูงกว่าปริญญาตรีด้วยซ้ำไป เพราะเป็น “พื้นฐาน” ของการคิดให้เป็นระบบ และสามารถนำไปประยุกต์คิดในประเด็นต่างๆ ทางการบัญชีได้เสมอ

ผู้เขียนมักจะเปรียบเทียบเสมอว่า เด็กทารก เมื่อเกิดก็ร้อง เมื่อเจ็บ ก็ร้อง ผู้ที่เข้าใจ “ภาษาร้อง” ของทารกคือ “แม่” เมื่อโตขึ้น ก็ยังต้องเรียกหา “แม่” เสมอ แม้ว่าจะสุข หรือทุกข์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเจ็บ เช่น หักฟัน หัวเข้าแตก ทำการบ้านไม่ได้ จนกระทั่งมีปัญหาระหว่างชีวิต ดังนั้น นักบัญชี เมื่อมีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยว่าจะถือปฏิบัติอย่างไรในทางการบัญชี ก็ยังเรียกหา “แม่” บทการบัญชี

ในบทความแรกนี้ ผู้เขียนขอเสนอแนวคิดแต่เพียงนี้ ก่อน โดยขอย้ำที่ “ครูบัญชี” ผู้ต้องรับภาระหนักในชั้น “เด็กเล็ก” ในวิชาชีพบัญชี เพื่อปูพื้นฐานทางวิชาการที่หนักแน่นให้ ก่อนจะส่งต่อให้ชั้นเรียนที่สูงขึ้นต่อไป โดยครูบัญชีต้องไปรับสัญญา “Lifelong Learning” การศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งใน พรบ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดความหมายไว้ในมาตรา 4 ด้วย ดังนี้

“การศึกษาตลอดชีวิต” หมายความว่า การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (มาตรา 4) และยังให้ความหมายแยกกันระหว่าง “ผู้สอน” “ครู” และ “คณาจารย์” ในมาตรา 4 นี้ อีกด้วย

ขออำนวยการให้ “ครูบัญชี” ทุกท่าน ที่ทำการสอนในทุกระดับชั้นของการศึกษาวิชาชีพบัญชี มีกำลังใจที่เข้มแข็ง มีพละนาถายสมบูรณ และไดลูกศิษย์ที่ตั้งใจเรียนสมกับความตั้งใจและการทุ่มเทของครูบัญชีทุกท่าน

บรรณานุกรม

- 1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545
- 2 พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547